

ANMELDELSE: SYN FOR SKRIVING. LÆRINGSRESURSER OG SKRIVING I SKOLENS TEKSTKULTURER

TORBEN SEBRO, LEKTOR I DANSK, UNIVERSITY COLLEGE SJÆLLAND

Norunn Askeland og Bente Aamotsbakken (red.). Cappelen Damm Akademisk, 2013. 245 sider.

Skolens fag har forskellige tekstkulturer, der blandt andet kommer til udtryk i genrevalg, skrivemåder og brug af læringsressurser. Denne antagelse bekræftes i *Syn for skrivning* gennem en undersøgelse af udvalgte fag i den norske videregående skole (svarende til de danske ungdomsuddannelser) og på universitetets læreruddannelse. Bogen indeholder bidrag fra en række forfattere, hvoraf flere vil være kendte for mange i Danmark. Bogen har tre overordnede afsnit. Første del, *Læringsressurser og skrivning i et teoretisk perspektiv*, anlægger et generelt teoretisk perspektiv, hvor bogens centrale begreber defineres, diskuteres og sættes relation til de norske læreplaner. Anden og tredje del er konkrete undersøgelser af forskellige fags læringsressurser og skrivning i henholdsvis den videregående skole og på læreruddannelsen.

Læringsressurser, skrivning og læring

I den norske læreplan, Kunnskapsløftet, definerer man læsning, skrivning, regning, mundtlig og digital færdighed som noget grundlæggende og gennemgående, alle fag skal arbejde med. I kapitel 1 (Norunn Askeland og Bente Aamotsbakken) er elevernes beherskelse af en sådan *grunnleggende literacy* udgangspunkt for en diskussion af læremidler og læringsressurser i uddannelsessystemet. Begrebet læringsressurser beskrives her som et meget bredt dækkende begreb, der indbefatter såvel et analytisk som et produktivt perspektiv, hvorfor det også ses som mere anvendeligt i et literacy-

perspektiv. Således opfattes elevernes skrivning, herunder produktion af multimodale tekster, også som en del af fagenes læringsressurser. Dette skal ses i sammenhæng med den vigtige pointe, at: Fagtekster i skolens læremidler har autoritet og fungerer styrende for elevers skrivning, enten ved at de foreskriver mønstre for elevers skrivning, eller ved at de utgjør mønstrene for ulike typer fagskriving (side 16). På den måde etablerer bogen forestillingen om fagenes forskellige diskurser, der kan ses som snævert sammenhengende med et andet af bogens helt centrale begreber, nemlig fagenes *tekstkulturer*. Et begreb, der introduceres og diskuteres i kapitel 3 (Norunn Askeland og Eva Maagerø) og 4 (Dagrun Skjelbred).

”Fagtekster i skolens læremidler har autoritet og fungerer styrende for elevers skrivning, enten ved at de foreskriver mønstre for elevers skrivning, eller ved at de utgjør mønstrene for ulike typer fagskriving

Inden man når så langt, får læseren i kapitel 2 (Line Wittek og Erling Lars Dale¹) en teoretisk introduktion til *Skriving som læringsressurs sett i lyset av Vygotskys teorier*. Med udgangspunkt i centrale værker af Vygotsky analyseres forholdet mellem skrivning og læring, og afslutningsvis konkluderes:

Skriving kan dermed fungere som et virksomt redskap for læring i alle deler av utdanningssystemet, men bare når skriveoppgavene har bestemte karakteristika: For det første må de vitenskapelige begrepene stå sentralt i skriveprosessen. For det andre er det en forutsetning

at skrivningen bidrar til at eleven eller studenten bygger bro mellom vitenskapelige og spontane begreper. For det tredje bør skriveaktivitetene inneholde elementer av kreativ utforskning eller lek. For det fjerde bør oppgavene være utformet på måter som legger opp til flere faser inkludert mulighet til å samarbeide og diskutere med andre. (side 41)

Måske ikke overraskende for den, der i forvejen beskæftiger sig med sprog og skrivning i undervisnings-sammenhænge, men ikke desto mindre vigtige pointer i forhold til arbejdet med faglig skrivning. Under alle omstændigheder går denne forståelse af forholdet mellem skrivning og læring som en rød tråd gennem bogen, og den understøtter læsningen af kapitlerne

i del 2 og 3, der sine steder kan forekomme meget beskrivende og kun lidt diskuterende og vurderende.

Fag og tekstkulturer

I del 2 eksemplificeres de teoretiske perspektiver med undersøgelser og analyser af en række fag i den videregående skole med fokus på fagenes tekstkulturer. Kapitel 5-6 (Eva Maagerø og Dagrun Skjelbred) beskæftiger sig med de to erhvervsforberedende fag "design og håndværk" og "teknik og industriel produktion", kapitel 7-8 (Norunn Askeland og Bente Aamotsbakken) sætter fokus på henholdsvis fysik og norsk, mens kapitel 9 (Frederik Borgen og Ragnhild Elisabeth Lund) ser nærmere på engelskfaget. Kapitel

10 (Eva Svårdemo Åberg, Anna Åkerfeldt og Staffan Selander) udgør bogens svenske bidrag og har fokus på projektarbejdet i gymnasieskolen. I del 3 gennemføres tilsvarende analyser i kapitel 11 og 12 af henholdsvis faget fysikdidaktik (Bente Aamotsbakken og Line Wittek) og norsk (Norunn Askeland og Line Wittek) i læreruddannelsen.

Gennem observationer og interviews af lærere og elever/studerende samt analyser af læringsressurser i fagene i form af fagbøger, opgaveformuleringer, produkter og logbøger mv. fremtræder efterhånden de forskellige fags tekstkulturer, herunder især skrivningens og forskellige modaliteters rolle i de pågældende fag. De lærere, man har valgt at følge, er typisk karakteriserede som dygtige og reflekterede, og tilsvarende er elever og studerende beskrevet som dygtige og gode skrivere. På den ene side kan fremstillingen af den grund komme til at signalere, at "alt er godt". På den anden side bidrager valget af "dygtige" deltagere måske til, at man som læser bedre har mulighed for at finde inspiration i bogens analyser i forhold til egen undervisning, jf. den afsluttende formulering i forordet: *Vi mener derfor at vore studier i dette projektet har innebygget en række refleksjoner og potentielle råd for hvordan en kan arbejde med å gi elever og studenter optimal skrivekompetanse* (side 6).

Gennem observationer og interviews af lærere og elever/studerende samt analyser af læringsressurser i fagene i form af fagbøger, opgaveformuleringer, produkter og logbøger mv. fremtræder efterhånden de forskellige fags tekstkulturer, herunder især skrivningens og forskellige modaliteters rolle i de pågældende fag

Selv om det sidste kapitel i bogen: *Selvstendighet eller buktaling? Om framtidige læreres opplevelse av identitet og stemme i norskfaget*, som titlen siger, tager udgangspunkt i norsk, kan man også opfatte det mere bredt som en afslutning og opsummering vedr. skrivning og skrivepædagogik i uddannelsessystemet. Med reference til forskere, der har interesseret sig for forholdet mellem skrivning og identitet i forbindelse med faglig skrivning, fremføres hvordan forskellige aspekter har betydning for elevernes identitet som skrivere. Der tales om 1) *det selvbiografiske selv*, 2) *selvet i teksten* og 3) *det autoritative selv*, hvor det

mest interessante er, hvordan de forskellige aspekter spiller sammen og er med til at danne elevens egen stemme og skriveridentitet. I forlængelse af dette diskuteres i kapitlet forholdet mellem skriveundervisning, der gør brug af meget håndfaste "skrivemønstre", f.eks. repræsenteret ved den såkaldte IMRoD-model som standardiseret tekststruktur i forbindelse med opgavebesvarelse i fagene (Introduktion, Metode, Resultater og Diskussion), og så en mere fri tilgang til skrivearbejdet, som man kender fra eksempelvis den procesorienterede skrivning. Flere af diskussionerne i kapitlet er således ikke specifikke for norskfaget, men udtryk for en udfordring, alle skribenter og undervisere i skrivning må forholde sig til, uanset hvilken tekstkultur, man måtte bekende sig til.

Appel til forskellige læsere

Bogen som helhed vil nok i første omgang appellere til den læser, der er specielt optaget af skrivning og skrivepædagogik. Del 2 og 3 er fortrinsvis beskrivelser og analyser, der måske kan fremstå lidt omstændelige og mindre relevante, hvis man bare er en almindeligt interesseret læser. Den særligt interesserede vil til gengæld kunne finde god inspiration til egen undervisning eller måske til nye udviklings- og forskningsprojekter. For eksempel ville det være oplagt og interessant med undersøgelser af andre fag og tekstkulturer, end de forholdsvis få *Syn for skrivning* allerede har fokus på.

Er man faglærer i et af de behandlede fag vil enkeltkapitler kunne bidrage til en skærpelse af bevidstheden om den tekstkultur, man selv er en del af. Når eksempelvis fagene fysik og norsk behandles i både del 2 og 3, er det oplagt at krydslæse for at få udvidet sit blik på læringsressurser og skrivning i fagene på de forskellige uddannelsesniveauer. Nogle af bogens indledende teoretiske kapitler vil være oplagte at inddrage i undervisningen på læreruddannelsen, f.eks. i forbindelse med det nye literacy-modul i danskfaget. Ikke mindst er kapitel 2 om Vygotsky og kapitel 3 om tekstkulturer "lige i skabet". For studerende, der skriver bacheloropgave inden for området, vil bogen kunne give god inspiration, blandt andet med hensyn til inddragelse af empiri.

Er man faglærer i et af de behandlede fag vil enkeltkapitler kunne bidrage til en skærpelse af bevidstheden om den tekstkultur, man selv er en del af

Titlen *Syn for skrivning*, ville nok på dansk blive til "Blik for skrivning" eller "Øje for skrivning". Bortset fra at man med den oversættelse mister den opmærksomhedsskabende allitteration (som en god norsk kollega gjorde mig opmærksom på), er betydningen nok nogenlunde den samme: Noget med at være "opmærksom på" og "bevidst om". Alt i alt er jeg sikker på, at bogen (eventuelt i uddrag) vil kunne bidrage til opmærksomhed på og bevidsthed om samspillet

mellem tekstkulturer og skrivning. *Syn for skrivning* vil givet kunne finde sine læsere i Danmark, også selv om dele af bogen helt naturligt skriver sig ind i en norsk kontekst.

---

1 I en note oplyses det, at kapitlet – i samråd med de nærmeste pårørende – blev færdiggjort efter Erling Lars Dales død.

